

stępnie fabrykę przejęły Państwowe Zakłady Zbożowe w Załomiu k.Szczecina. W hali nr 5 i w częściach hal nr 6 i 8 oraz w bocznych elementach hal nr 1, 3, 4 i 18 składowane było zboże.

W latach 1945–1958 mimo szybkiej odbudowy ze zniszczeń wojennych i stałej modernizacji, istniejący przemysł kablowy nie był wówczas w stanie zaspokoić potrzeb gospodarczych kraju. Zakrojone na szeroką skalę elektryfikacja i konieczność budowy nowych sieci energetycznych stwarzały ogromne zapotrzebowanie na napowietrzne linki aluminiowe. Rosnący przemysł odczuwał bardzo duży brak przewodów elektrycznych w izolacji gumowej oraz polwinitowej, jak również przewodów nawojowych. Po wyczerpaniu możliwości odtworzenia przemysłu kablowego w centralnej Polsce, w roku 1956 ówczesny dyrektor techniczny Centralnego Zarządu Przemysłu Kablowego Tadeusz Moskałewski – pionier i organizator polskiego kablownictwa – czynił starania we władzach centralnych mające na celu budowę nowych fabryk kabli względnie ich odbudowę na terenie Ziem Odzyskanych. W połowie 1957 r. Centralny Zarząd Przemysłu Kablowego delegował pracowników których zadaniem było rozeznanie w terenie i wskazanie poniemieckiego obiektu z przeznaczeniem na fabrykę kabli. Brano pod uwagę Olsztyn, Elbląg, Koszalin, Słupsk i Szczecin.

Władze odwiedzanych miast przedstawiły niezagospodarowane obiekty i zachwalały ich walory, jak również obiecywały w pierwszym okresie budowy fabryki pomoc w postaci pomieszczeń biurowych i mieszkań dla przybyłych fachowców, zorganizowanie środków transportu oraz zapewniały potrzebną kadrę pracowników, niezbędną do działalności fabryki. Najlepsze jednakże warunki znaleziono w Szczecinie w byłej poniemieckiej fabryce silników samolotowych. Dobre usytuowanie w Załomiu w pobliżu Szczecina spora ilość hal fabrycznych oraz nieograniczona możliwość rozbudowy fabryki w przyszłości zdecydowały, iż już 12 sierpnia 1957 r. minister przemysłu ciężkiego w zarządzeniu nr 136 napisał: „Tworzy się przedsiębiorstwo pod nazwą Szczecińskie Zakłady Wytwórcze Materiałów Elektrotechnicznych w budowie z siedzibą w Załomiu k.Szczecina.

W dwa miesiące później powołano dyrekcję nowego zakładu. Naczelnym Dyrektorem został Leonard Sierpiński, głównym inżynierem Jacek Miłobędzki, głównym technologiem Andrzej Strzelczyk a kierownikiem inwestycji – Leszek Fojcik, nieco później 1.04.1958 r. pracownikiem technicznym powstającej fabryki został Karol Żelazny.

W listopadzie 1957 r. Szczecińskie Okręgowe Zakłady Zbożowe PZZ przekazały teren przedstawicielom Szczecińskich Zakładów Wytwórczych Materiałów Elektrotechnicznych taką bowiem nazwę otrzymała odbudowywana fabryka. Z początkiem 1958 r. dyrekcja fabryki podpisała umowę z Przedsiębiorstwem Budowy i Projektowania Zakładów Przemysłu Metalowego i Elektrotechnicznego „Prozamet” w Gliwicach na opracowanie projektu wstępnego na odbudowanie i zagospodarowanie zakładu.

Ryc. 4.1.44 Budynek biurowy przed odbudową

Ryc. 4.1.45 Hala produkcyjna w odbudowie

Hale znajdujące się na terenie zakładu sprawiały przygnębiające wrażenie. Większość budynków była zniszczona. Wysadzone stropy hal leżały na posadzkach, zwalone betonowe bloki i stalowe zbrojenia tworzyły przedziwne kon-

Ryc. 4.1.46 Hala średnociągów w odbudowie

strukcje. Maszyn pod gruzami nie było, gdzieś w gruzach znajdowały się uszkodzone silniki lotnicze.

Pierwszym zadaniem „Prozometu” było dokonanie inwentaryzacji terenu. Wybrano następujące obiekty wskazując ich przeznaczenie:

- Hala nr 1 – Wydział przewodów w gumie.
- Hala nr 2 – obecnie Dział Głównego Mechanika (część północna) i Laboratorium Technologiczne (część południowa).
- Hala nr 3 – obecnie Hale Magazynów i Dział przedłużaczy i sznurów (część południowa).
- Hala nr 4 – obecnie P-4 – Wydział ciągniarni miedzi.
- Hala nr 5 – obecnie P-5 – Wydział emalierni (przewodów nawojowych w izolacji lakierowej).
- Hala nr 6 – obecnie P-6 – Wydział przewodów w izolacji i oponie z tworzyw sztucznych.
- Hala nr 7 – obecnie P-18 – Wydział ciągniarni i skręcalni drutów miedzianych oraz aluminiowych.
- Hala nr 8 – obecnie P-8 – Wydział przewodów w izolacji lakierowej.

Z powyższych hal tylko Hala nr 5 nie była zniszczona. Hale nr 6 i 8 miały w małym stopniu zniszczone środkowe części dachów. Hale nr 2, 3 i 7 miały w całości zniszczone środkowe powierzchnie dachów i częściowo pobocze hal. Zniszczony był też budynek administracyjny.

Po częściowym odbudowaniu hal fabrycznych przystąpiono do uruchomienia niewielkiej początkowo produkcji. Skromne Szczecińskie Zakłady Wytwórcze, w 1960 roku przemieniły się w Fabrykę Kabli Załom z włączeniem terenu Fabryki do obszaru administracyjnego Miasta Szczecina. Okres odbudowy zakończono w roku 1965.

Produkcja pierwszych przewodów została uruchomiona w roku 1958 w postaci napowietrznych linek aluminiowych. Było to możliwe po sprowadzeniu nowych maszyn – skrętarek cygarowych z Fabryki Przewodów Energetycznych w Będzinie oraz wstępnym przeszkoleniu załogi. Rozruch maszyn rozpoczął się w lipcu, ruszyła wówczas pierwsza produkcja linek AL 50 mm².

W następnym roku znacznie powiększył się park maszynowy. Sprowadzono:

- wytłaczarki Show 3,5 i 4,5 cala z Anglii;
- średniociągi z Węgier;
- skręcarki do linek giętkich z Krakowskiej Fabryki Kabli;
- grubociąg Robertson z Anglii.

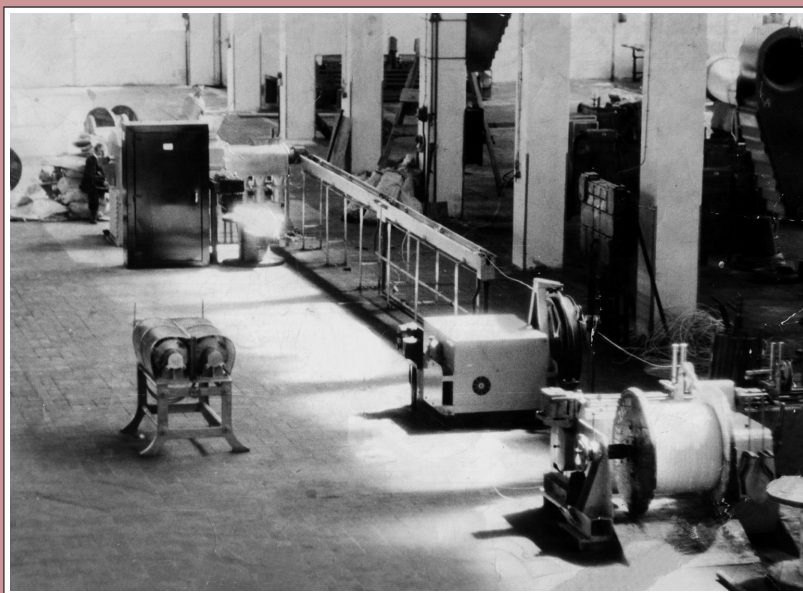
Pod koniec czerwca uruchomiono wytłaczarkę 3,5 cala i pozostałe maszyny. Na wytłaczarce tej wyprodukowano pierwsze przewody w izolacji poliwinilowej o symbolu ADY.

W październiku 1959 Załom jako pierwszy w branży kablowej w Polsce wyprodukował jednooperacyjnie przewód mieszkaniowy w polwinicie o symbolu SMYp. Inspiratorem tej produkcji był główny inżynier Jacek Miłobędzki.

Lata 1960–1965 były okresem doprowadzania Fabryki do pełnej mocy produkcyjnej. Na przełomie roku 1960–1961 powstał wydział ciągarni miedzi, w którym wytwarzano druty miedziane i linki giętkie przeznaczone w 98% kooperacji, dla wydziałów przewodów w gumie polwinicie, emalii i oprzędzie. W roku 1961 zakupiono nowoczesną na ówczesne czasy linię ciągłej wulkanizacji. Linia ta pozwalała na wytłaczanie izolacji czy też opony gumowej na przewód i równocześnie w jednej operacji ich wulkanizowanie w parze wodnej pod ciśnieniem 14–18 atmosfer.

Odbudowę obiektów realizowano sukcesywnie:

- w 1961 roku oddano do użytku wydział ciągarni miedzi,
- w 1962 roku został uruchomiony wydział produkcji przewodów w izolacji i powłokach polwinilowych,
- w 1963 roku odbudowano budynki przeznaczone na wydział ciągarni aluminium,
- w 1964 roku, w wydziale przewodów nawojowych, uruchomiono produkcję przewodów emaliowanych. Był to oddział fabryki najmniej zniszczony, nie wymagał poważniejszej odbudowy, dlatego w pierwszym okresie koncentrowała się w nim praktycznie cała działalność produkcyjna a także remontowa,
- odbudowę hali wydziału przewodów nawojowych emaliowanych i oprzędzanych ukończono w 1965 roku,
- oddział emalierni uruchomiono w 1968 roku.

Ryc. 4.1.47 Jedna z pierwszych linii technologicznych

W 1965 roku Fabryka Kabli Załom w Szczecinie wyprodukowała 13 000 ton przewodów, linek i drutów o wartości 540 mln złotych, przy zatrudnieniu 680 pracowników fizycznych oraz 150 administracyjnych i inżynierijno-technicznych.

W pierwszej połowie lat sześćdziesiątych rozpoczął się okres ekspansji na rynki zagraniczne, by wkrótce Fabryka stała się największym eksporterem w polskim przemyśle kablowym. W 1963 roku FK Załom wysłała za granicę – za pośrednictwem ELEKTRIMU – pierwsze informacyjne serie przewodów. Wkrótce Fabryka zaczęła eksportować swoje wyroby do Hiszpanii, Iranu, Pakistanu i Afganistanu oraz do krajów wchodzących w skład RWPG. W 1968 roku Fabryka po raz pierwszy wzięła udział w Międzynarodowych Targach Poznańskich, w ramach zbiorowej ekspozycji polskiego przemysłu kablowego. Odtąd FK Załom będzie już tradycyjnym wystawcą na MPT i coraz częściej jej wyroby pojawiać się będą na innych liczących się targach i wystawach międzynarodowych.

W lata siedemdziesiąte wkroczyła Fabryka jako duże, nowoczesne i dobrze zorganizowane przedsiębiorstwo. W roku 1966 zakończono rozbudowę Fabryki kosztem ponad 400 mln zł. Na mocy decyzji władz zwierzchnich rozpoczęto proces konsolidacji polskiego przemysłu kablowego. W tym celu w ramach Zjednoczenia Przemysłu Kabli i Sprzętu Elektrotechnicznego powołano Kombi-

nat Przemysłu Kablowego Polkabel, do którego włączono Fabrykę Kabli Załom. W roku 1976 po zlikwidowaniu tego Zjednoczenia, Fabrykę podporządkowano Zjednoczeniu Przemysłu Maszyn Elektrycznych EMA pod nazwą Fabryka Przewodów Elektrycznych EMA – Załom. W 1979 roku Zakład ponownie odzyskał nazwę Fabryka Kabli Załom.

Zmienił się także profil produkcji. Podjęto bowiem decyzję o realizacji w Fabryce Kabli Załom przedsięwzięcia, którego celem było powiększenie krajowej bazy przetwórstwa miedzi w zakresie drutów nawojowych (Kompleks Przetwórstwa Miedzi i jej stopów). To przedsięwzięcie inwestycyjne zrealizowane w latach 1971–1973, powiększyło zasoby wytwórcze fabryki o wydział ciągarni miedzi, oddziały trawialni i narzędziowni, magazyn wyrobów gotowych oraz niezbędne obiekty towarzyszące. Wyposażono oddziały produkcyjne w najnowocześniejsze wówczas ciągaraki do drutów miedzianych oraz piece emalierskie, co umożliwiło produkcję drutów nawojowych o średnicy od 0,25 do 0,80 mm na szpule stożkowe o masie od 80–800 kg. Ważną innowacją było wprowadzenie kalibrowej metody nanoszenia lakieru na piecach poziomych na druty miedziane do średnicy 0,20 mm. Na wydziale P-4 zmodernizowano całą halę i wymieniono cały park maszynowy. Między innymi zamontowano i uruchomiono kilka ciągarok wielobiegowych (sześć- i ośmiobiegowe) ze szpulami odbiorczymi $\varnothing$ 600 cm. Zwiększony pobór energii elektrycznej wymagał przebudowy stacji zasilania Fabryki z 40 kV na 110 kV w tym linii doprowadzającej energię oraz rozbudowy innych urządzeń.

Pierwsza połowa lat siedemdziesiątych, to okres realizacji wielu przedsięwzięć: modernizacji emalierni drutów nawojowych, budowy nowoczesnej kotłowni oraz inwestycji socjalno-bytowych dla rosnącej i coraz lepiej wykwalifikowanej załogi.

Pod koniec lat siedemdziesiątych kryzys gospodarczy w Polsce dotknął również Fabrykę. Ale już na początku lat osiemdziesiątych wiele korzystnych zmian przyniosła reforma gospodarcza. Przyznana fabryce samodzielność owocuje licznymi inicjatywami, które już w 1982 r. pozwalają przezwyciężyć kryzys.

Ukształtowała się wówczas nowa struktura fabryki: siedem wydziałów produkcyjnych i pomocniczych o zróżnicowanej technologii i nowoczesności parku maszynowego. Ocena tych wydziałów w owym czasie była następująca:

- **Wydział przewodów gołych miedzianych i aluminiowych**

Wydział o średnim poziomie nowoczesności i w dobrym stanie technicznym. Wytwarza półfabrykaty dla innych wydziałów produkcyjnych lub wyroby gotowe w postaci drutów i linek.

- **Wydział drutów miedzianych gołych i cynowanych**

Prezentuje średni poziom nowoczesności, za wyjątkiem pocynowni galwanicznej i ciągarok wielodrutowych o wysokim stopniu nowoczesności. Wydział ten wytwarza półfabrykaty oraz wyroby gotowe w postaci drutów miedzianych gołych i cynowanych.

- **Wydział przewodów w izolacji gumowej**

Wyposażenie technologiczne tego wydziału jest już całkowicie wyeksploatowane. Było wielokrotnie remontowane, a przeprowadzona siłami fabryki mała modernizacja maszyn poprawiła ich stan jedynie doraźnie, lecz nie zmieniła sytuacji. Poziom techniczny wydziału jest niski i wymaga inwestycji.

- **Emaliernia przewodów nawojowych emaliowanych grubych**

Wydział wyposażony jest w dwa nowoczesne nie wyeksploatowane jeszcze piece emalierskie. Pozostały park maszyn jest wyeksploatowany.

Ryc. 4.1.48 Nowoczesny piec emalierski

- **Emaliernia przewodów nawojowych emaliowanych cienkich**

Maszyny o jednolitym stopniu wyeksploatowania i niskim stopniu nowoczesności. Maszyny nie są przystosowane do elastycznych zmian asortymentu wyrobów i wykonywania małych partii przewodów. Wydział wymaga kompleksowej modernizacji.

- **Wydział przewodów w tworzywach termoplastycznych**

Jest to najbardziej nowoczesny wydział fabryki. Maszyny są w dobrym stanie technicznym i nowoczesne. Wydział ma rezerwy powierzchni produkcyjnej. Załoga wykwalifikowana z doświadczeniem w zakresie obsługi maszyn z komputerowym sterowaniem. Wydział nadaje się do wprowadzenia nowych technik kablowych, na przykład w zakresie kabli średnich napięć lub światłowodów.

- **Wydział przedłużaczy**

Wyposażony jest w maszyny o średnim poziomie nowoczesności i niewielkim wyeksploatowaniu. Utworzony dla produkcji na rynek amerykański. Produkuje też na eksport do Europy i na kraj.

W latach 1982–1989 zrealizowane zostały następujące przedsięwzięcia inwestycyjne:

- budowa, wyposażenie i uruchomienie wydziału produkcji przewodów w izolacji z tworzyw sztucznych,
- modernizacja wyposażenia technologicznego ciągarni miedzi poprzez zakup i zainstalowanie nowoczesnego grubociągu oraz zespołu ciągarok wielodrutowych,
- zakup i zainstalowanie wysokowydajnych skręciarek dławiących,
- zakup ultra-nowoczesnych pieców emalierskich, przyjaznych dla środowiska,
- zakup automatycznych, zrobotyzowanych krążkarek, sterowanych mikroprocesorami.

W tym czasie Fabryka Kabli Załom zajmuje coraz wyższą pozycję w rankingu polskich przedsiębiorstw przemysłu przetwórczego, ogłaszanego od 1984 roku. W latach 1984–1988 przesuwa się ze 128 na 56 pozycję. Dynamika produkcji w latach 1983–87 zwiększyła się o 75%, a sprzedaż o 150%.

Zwiększenie produkcji, wprowadzenie nowych asortymentów, wymagających większego przetwórstwa surowców i zastosowanie nowoczesnych technologii wytwarzania pozwala Fabryce na intensywne rozwijanie eksportu. W rankingu przedsiębiorstw eksportujących wyroby do strefy dolarowej zajmuje ona w 1988 roku 25 miejsce. Był to efekt przyjętej przez Kierownictwo Zakładu strategii rozwoju polegającej na unowocześnianiu wyposażenia technologicznego kupowanymi na Zachodzie maszynami i urządzeniami. W latach 1983–1988 eksport wyrobów kablowych FK Załom wzrósł z niespełna 17 mln USD do blisko 42 mln USD.

Wśród siedmiu zakładów kablowych w Polsce, Fabryka Kabli Załom wysunęła się zdecydowanie na pierwsze miejsce jako eksporter wyrobów. Jej eksport w 1989 wyniósł ponad połowę eksportu zrealizowanego przez całą branżę kablową.

Przedmiotem eksportu do strefy dolarowej objęty był już wtedy praktycznie cały wytwarzany przez FK Załom asortyment kabli i przewodów w głównych grupach wyrobów, a mianowicie:

- przewody nawojowe emaliowane,
- przewody elektroenergetyczne do układania na stałe,
- przewody elektroenergetyczne do odbiorników ruchomych i przenośnych,
- kable elektroenergetyczne,
- przewody gołe stalowo-aluminiowe.

Zmieniała się też szybko struktura eksportu. O ile jeszcze w 1987 roku ponad połowę eksportu (54,4%) stanowiły przewody gołe, to już w 1989 roku ich

udział spadł do około 8%, wzrósł natomiast odpowiednio eksport wyrobów o wyższym stopniu przetworzenia.

Wyroby z FK Załom sprzedawane były w ponad 30 krajach Europy, Ameryki Północnej i Azji. Do najważniejszych importerów należały wysoko uprzemysłowane kraje zachodnioeuropejskie jak Republika Federalna Niemiec, Francja, Wielka Brytania, Austria, Szwecja i Finlandia. Duże partie przewodów zakupiły również Chiny, Algieria i inne kraje arabskie. W roku 1988 wyeksportowano po raz pierwszy, przewody spawalnicze do Stanów Zjednoczonych i Kanady.

Największymi odbiorcami eksportowanych przewodów zostały znane na zachodnioeuropejskim rynku firmy. Sprzedaż do tych firm stanowiła około $\frac{3}{4}$ całkowitego eksportu. Z firmą Klaus Faber z Saarbrücken podpisany został – za pośrednictwem ELEKTRIMU – największy w historii polskiego przemysłu kablowego kontrakt eksportowy na kwotę 36 milionów marek. Realizacja tego kontraktu w dużym stopniu spoczęła na FK Załom.

Pomyślne wyniki produkcyjne i handlowe oraz podejmowane przedsięwzięcia oszczędnościowe pozwalają Fabryce na osiąganie coraz większego zysku. Jego kwota około 280 milionów zł w 1983 zwiększa się do 5,3 miliarda zł w 1987 roku. Tak dobre wyniki ekonomiczne umożliwiały zakładowi zaciągnięcie w banku pożyczki, którą przeznaczono na kolejną rozbudowę i modernizację zakładu. Zostaje wybudowana nowa hala produkcyjna w której 75% powierzchni zajmuje produkcja, a 25% magazyn wyrobów gotowych. Zainstalowano dużą liczbę nowych maszyn i urządzeń wśród nich były m.in.:

- galwaniczne pocynownie, ciągarki i skręćarki firmy Niechoff (Niemcy),
- nowoczesna sterowana komputerem linia wytlaczarkowa firmy Nokia,
- piec HN4 sterowany komputerem, wyposażony w ciągarki „in line” oraz nawijarki „Jumbo” do produkcji przewodów nawojowych.

Zastosowano również podwójny system spalania katalitycznego pozwalający na znaczne ograniczenie emisji zanieczyszczeń powstających w procesie emaliowania drutów.

Przy montażu maszyn i urządzeń przeprowadzano we własnym zakresie wiele udoskonaleń. W oparciu o wytłaczarki znanej angielskiej firmy Shaw wykonano dwie linie wytłaczarkowe typu P-120 i dwie linie wytłaczarkowe typu P-150. Do tych urządzeń zastosowano opracowany przez naukowców Politechniki Szczecińskiej mikroprocesorowy układ regulacji całego procesu technologicznego nakładania izolacji lub opony. Zadanie to nadzorowała i wdrażała do produkcji ekipa naukowców pod nadzorem Stanisława Skoczowskiego.

W latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych działała w Fabryce zorganizowana grupa inżynieryjno-techniczna, której głównym zadaniem było zmniejszanie kosztów zakupu i montażu nowych linii technologicznych poprzez:

- projektowanie i wykonywanie automatyki oraz szaf rozdzielczych,
- projektowanie i wykonywanie pewnych elementów linii produkcyjnych,
- wykonywanie montażu i uruchamianie linii produkcyjnych.

Ryc. 4.1.49 Nowoczesny magazyn wyrobów gotowych

W ten sposób powstały w zakładzie między innymi:

- linie wytłaczarkowe PVC,
- linie wytłaczarkowe wulkanizacji ciągłej przewodów w gumie,
- linie wytłaczarkowe PVC, zautomatyzowane, do produkcji przewodów do $4 \times 240 \text{ mm}^2$,
- linie wytłaczarkowe PVC do przewodów samochodowych,
- zmodernizowane wytłaczarki do ciągłego stremowania gumy i wykonywania mieszanek do produkcji gumy granulowanej.

Załamanie gospodarki kraju wskutek zmian ustrojowych oraz ogólnoświatowego kryzysu na początku lat dziewięćdziesiątych spowodowało, że większość polskich przedsiębiorstw w tym i Fabryka Kabli Załom znacznie ograniczyły działalność inwestycyjną.

FK Załom rozwinęła w tym okresie proces małych modernizacji bezinwestycyjnych, wykorzystując silny zespół

inżynieryjno-techniczny, którego wiele opracowań konstrukcyjnych i technologicznych wdrożono do produkcji własnymi siłami Fabryki.

Bazując więc na posiadanych zasobach, Fabryka uruchomiła w latach 1992–1995 nowe asortymenty kabli i przewodów:

- przewody sterownicze i komputerowe dla elektroniki przemysłowej, okablowania urządzeń kontrolnych i sterujących liniami technologicznymi, do transmisji danych ekranowane i nieekranowane, w oplocie z drutów stalowych do pracy w warunkach szczególnego narażenia na uszkodzenia mechaniczne, przy zapewnieniu wymaganej dużej giętkości;
- kable sygnalizacyjno-pomiarowe wielożyłowe i parowe z indywidualnie ekranowanymi parami, wspólnie ekranowane, zbrojone i niezbrojone do instalacji przemysłowych dla przemysłu chemicznego i petrochemicznego, do stosowania w systemach sygnalizacyjnych, alarmowych i zabezpieczających urządzenia automatyki przemysłowej;
- kable i przewody niepalne, bezhalogenowe, o niskiej emisji dymów i gazów korozyjnych podczas spalania, zbrojone i niezbrojone, przeznaczone do zastosowania w obiektach użyteczności publicznej, w biurach, szpitalach, bankach, hotelach, tunelach metra oraz w obiektach przemysłowych; zbudowane

w oparciu o polimer EVA i specjalne nieorganiczne napełniacze, uodporniające na działania ognia;

- przewody wielożyłowe o izolacji gumowej i oponie z poliuretanu, przeznaczone do przyłączania odbiorników ruchomych i przenośnych w przemyśle i rolnictwie w warunkach wymagających zwiększonej odporności na uszkodzenia mechaniczne;

- kable elektroenergetyczne z żyłą koncentryczną w postaci obwodu z drutów miedzianych oraz z żyłą koncentryczną rozszczepioną;

- elektroenergetyczne przewody samonośne napowietrzne do budowy sieci energetycznych zawieszanych na konstrukcjach wsporczych, o izolacji z polietylenu termoplastycznego i sieciowanego, jak również w izolacji polietylenowej sieciowanej uniepalnionej;

- kable okrętowe niezbrojone, zbrojone i ekranowane, w izolacji i oponie polwinilowej, jak również w izolacji z polietylenu sieciowanego i oponie polwinilowej o specjalnej konstrukcji, spełniającej wymogi niepalności;

- przewody w gumie o podwyższonej odporności termicznej do 90°C na bazie elastomerów etylenowo-propylenowych oraz na bazie chlorosulfonowanego polietylenu, niepalne, o podwyższonej odporności chemicznej (na smary i oleje) oraz odporne na czynniki atmosferyczne;

- przewody górnicze o izolacji i oponie gumowej do zasilania urządzeń dołowych kopalń, ekranowane, oraz przewody górnicze sterownicze do obwodów sterujących urządzeniami automatyki w górnictwie;

- przewody koncentryczne o niskiej tłumienności dla telewizji kablowej, przewody magistralne do małych sieci oraz przewody typu RG wg specyfikacji amerykańskiej;

- przewody grzejne do systemów ogrzewania podłogowego o bardzo wysokich parametrach technicznych oraz długotrwałej żywotności, związanej z zastosowaniem na izolację gumy silikonowej,

- przewody samochodowe o izolacji cienkościennej do wiązek – wg DIN oraz wg specyfikacji wiodących zachodnioeuropejskich firm samochodowych,

- przewody przyłączeniowe jednostronne kl. I, II i O, na prąd znamionowy 2,5; 6; 10 i 10/16 A i napięcie znamionowe 250V, wg norm krajowych i europejskich z wtyczkami typu EURO, UNISCHUKO i SCHUKO, na bazie przewodów w polwinilicie i gumie, przeznaczone do urządzeń małej mocy,

- przedłużacze z osprzętem nierozbieralnym, z pojedynczym i potrójnym gniazdem, przeznaczone do użytku domowego;

- przewody nawojowe emaliowane do cewek odchyłania poziomego i pionowego TV oraz przewody nawojowe emaliowane o średnicach do 4 mm wg norm DIN i IEC

Fabryka Kabli Załom wytwarzała ponad 30 grup asortymentowych kabli i przewodów z przeznaczeniem na eksport i na rynek krajowy w tym:

- przewody gołe miedziane, aluminiowe i stalowo-aluminiowe,

- przewody nawojowe emaliowane,
- przewody elektroenergetyczne do układania na stałe,
- przewody do odbiorników ruchomych i przenośnych,
- przewody samochodowe,
- przewody sterownicze,
- przewody koncentryczne,
- kable elektroenergetyczne do 1 kV,
- przedłużacze i sznury mieszkaniowe,
- przewody koncentryczne do telewizji satelitarnej oraz kablowej,
- kable telefoniczne.

W dostawach eksportowych gwarancją wysokiej jakości wyrobów FK Załom były certyfikaty jakościowe, które otrzymała Fabryka na wyroby wg norm: niemieckich – VDE, francuskich – NFC, angielskich – BS, kanadyjskich – CSA, amerykańskich – UL, holenderskich – KEMA, szwedzkich – SEN, australijskich – AS.

Renomę wysokiej jakości produkcji Fabryka Kabli Załom potwierdziła wprowadzając w 1991 roku jako pierwsza kablownia i druga firma w Polsce, system zapewnienia jakości odpowiadający wymaganiom międzynarodowej normy ISO 9002, na który uzyskała certyfikat nr CS2-068, wydany przez BASEC (British Service for Cables). Następnie, w 1996 roku FK Załom otrzymała certyfikat – ISO 9001, a w 1998 roku – ISO 14001 wszystkie nadane przez angielską firmę BASEC.

W marcu 2002 roku Fabryka otrzymała certyfikat QS 9000 w zakresie produkcji przewodów i kabli dla przemysłu samochodowego wydany przez francuską firmę BVQI.

Wielkość produkcji podstawowych grup kabli i przewodów w wybranych latach przedstawiono w tabeli 4.1.7, a zużycie surowców do ich wykonania w tabeli 4.1.8.

TABELA 4.1.7 Struktura produkcji w latach 1973–1998

Asortyment	Rok						
	1973	1978	1983	1988	1993	1995	1998
Kable i Przewody w tys. ton	42,1	62,1	45,1	63,5	38,6	40,2	57,6
W tym							
– Przewody gołe w tys. ton	13,6	21,6	17	14,2	2,2	2,5	3,0
– Przewody nawojowe w tys. ton	8,5	12,1	9,4	10,6	4,1	7,7	7,1
– Przewody do układania na stałe w tys. km	183,6	199,1	106,0	356,3	164,9	191,0	355,1
– Przewody do odbiorników ruchomych w tys. km	30,1	34,8	38,2	70,5	46,8	50,0	56,9
– Przewody słaboprądowe w tys. km	4,4	5,0	5,7	19,9	4,3	2,4	2,4

cd. tab. 4.1.7

Asortyment	Rok						
	1973	1978	1983	1988	1993	1995	1998
Kable elektroenergetyczne w tys. km	4,6	5,6	4,2	2,5	10,8	9,7	15,8
Kable sygnalizacyjne w tys. km	–	–	1,0	0,8	0,7	0,6	1,5
Kable okrętowe w tys. km	–	–	–	–	–	1,6	2,3

TABELA 4.1.8 Zużycie surowców do produkcji w wybranych latach

Surowce (tys. ton)	Rok			
	1978	1983	1988	1993
Miedź	32 368	29 400	37 983	18 725
Aluminium	14 886	8 067	6 605	1 695
Polwinit	11017	6 125	14 400	14 800
Kauczuki	–	–	2 355	1 575
Lakiery elektroizolacyjne	–	925	1 222	530

Zatrudnienie, baza socjalna

Zakład od początku swego istnienia borykał się z ogromnymi brakami kadrowymi. Nie wynikały one z braku rąk do pracy ile z braku wykwalifikowanych robotników zdolnych do podjęcia pracy w wyspecjalizowanym przemyśle. Do zakładu dotarła kilkusobowa grupa wykształconych elektryków i inżynierów, niemniej podjęcie produkcji wymagało natychmiastowego przeszkolenia. Zgłaszający się do pracy przeszli przeszkolenie w zakładach przemysłu metalowego w Będzinie. W miarę rozwoju produkcji musiała wzrosnąć liczba pracowników bezpośrednio produkcyjnych. Koniecznym stało się zatrudnienie mieszkańców z okolic Szczecina. Wobec braku mieszkań zakładowych, jedyną drogą zabezpieczenia wystarczającej liczby rąk do pracy stało się dowożenie pracowników.

Już zimą 1958/59 roku samochodem ciężarowym Star rozpoczęto dowozić pracowników ze Szczecina i Dąbia. W 1960 roku tzw. „Błękitna Strzała”, kierowana przez Mariana Bienia zastąpiła Stara i stworzyła dla dojeżdżającej załogi luksusowe warunki (deski i plandekę zastąpiono autobusem). Liczba chętnych do pracy w Fabryce Kabli Załom wyczerpała się w latach osiemdziesiątych. W promieniu 60 km od zakładu nie można było znaleźć dostatecznej liczby osób.

Jedynym rozwiązaniem było zabezpieczenie bazy mieszkaniowej dla robotników na terenie Fabryki. Udało się w 1960 roku odbudować 10 domków mieszkalnych w Załomiu. W cztery lata później odbudowano dla celów Fabry-

ki dwa bloki mieszkalne w Dąbiu a w 1968 trzy domy przy ul. Goleniowskiej w Dąbiu. W latach dalszych po zakończeniu budowy dwóch bloków mieszkalnych na osiedlu Załom przybyło ogółem 100 mieszkań z przeznaczeniem dla pracowników Fabryki. W 1980 roku nastąpiło przekazanie załodze nowego hotelu robotniczego posiadającego 200 miejsc. Dla polepszenia warunków pracy zorganizowano na terenie zakładu stołówkę a dla mieszkających na stałe Urząd Miejski przeznaczył 7 ha ziemi na ogródki działkowe. Otwarto też wielką salę widowiskową. W 1960 roku oddano do użytku ambulatorium, które w stosunkowo krótkim czasie przekształciło się w dużą przychodnię.

Wszystkie przedsięwzięcia nie wystarczały na zabezpieczenie dostatecznej liczby załogi. W dalszym ciągu zakład musiał zadbać o dowożenie pracowników, ale nawet przy dodatkowych autobusach zakładowych kłopoty z dowozem powiększały się. Fabryka zawarła umowę z MPK, które na każdą zmianę przywoziło pracowników z terenu Szczecina, a na tzw. zmianę zerową przywoziły i odwoziły pracowników trzy autobusy.

WPKM dowoziło pracowników z Goleniowa, Maszewa, Stargardu Szczecińskiego i Nowogardu. Z innych miejscowości, do których możemy zaliczyć Stepnicę, Lubczynę, Pucice, Przemocz, Jarosławki i wiele innych przywożeni i odwożeni byli pracownicy transportem zakładowym.

Fabryka przy swoim rozruchu w 1958 roku zatrudniała tylko 49 pracowników. W ciągu 40 lat liczba pracowników w Fabryce wzrosła 30-krotnie.

W parze ze zwiększoną liczbą zatrudnionych wzrastał także aczkolwiek bardzo powoli poziom przygotowania do zawodu. W pierwszym okresie tylko członkowie dyrekcji tworzyli kadrę z pełnym technicznym wykształceniem, natomiast przy maszynach stawali robotnicy po bardzo krótkim przeszkoleniu. W latach 1960–1989 nastąpił znaczny rozwój szkolnictwa zawodowego, sku-

TABELA 4.1.9 Wielkość zatrudnienia z uwzględnieniem wykształcenia

Rok	Zatrudnienie	w tym wg wykształcenia			
		wyższe	średnie	zasadnicze zawodowe	podstawowe
1958	49	5	5	4	35
1960	242	11	18	25	188
1963	510	19	36	135	320
1965	676	28	52	210	386
1970	1267	45	174	263	785
1975	2021	56	269	638	1058
1980	1825	86	392	477	870
1985	1862	77	400	595	790
1990	2013	103	458	744	708
1995	1561	115	345	683	478
1998	1592	148	381	656	407

pionego głównie w Szczecinie i to zarówno w technikach jak i zasadniczych szkołach zawodowych. Do pracy w FK Załom przychodzą już osoby z przygotowaniem fachowym. Celem przyspieszenia osiągnięcia przygotowania do pracy zawodowej i to właśnie w branży elektrycznej w roku 1963 rozpoczyna działanie na terenie Fabryki Przyzakładowa Zasadnicza Szkoła Zawodowa, do której uczęszczało bardzo wiele osób dorosłych, którzy nadrabiali zaległości w wykształceniu. Jej pierwsi absolwenci zostali zatrudnieni w Fabryce w 1965 r. W miarę modernizacji produkcji zakładu, uzupełnianie kształcenia stało się konieczne. W 1979 – otwarto Średnie Studium Zawodowe dla pracowników FK Załom pod patronatem Technikum Elektromechanicznego w Szczecinie. W latach 1960–1998 stan wykształcenia w Fabryce przedstawiał się jak pokazano w tabeli 4.1.9.

W dotychczasowej historii Fabryki funkcję jej dyrektora naczelnego kolejno sprawowali:

Leonard Sierpiński	(1957–1961)
Franciszek Paszek	(1961–1963)
Zdzisław Franusz	(1964–1965)
Władysław Kurowski	(1965–1971)
Sylwester Michalak	(1971–1973)
Włodzimierz Marszałek	(1974–1980)
Jan Rybczyński	(1980–1998)
Waldemar Bartelik	(1998–2001)
Marian Rostkowski	(2001–2002)
Janusz Nawrocki	(2002–2003)
Włodzimierz Florek	(2003–2004)
Waldemar Jankowski	(2004–2005)
Krystyna Kornowska	(2005–2006)
Mieczysław Macygon	(od 08 2006)

Eksport myśli technicznej

W drugiej połowie lat siedemdziesiątych, poczynając od 1975 roku podjęto pracę w Fabryce Kabli Załom wielu absolwentów Wydziału Elektrycznego Politechniki Szczecińskiej. Był to okres kiedy fabryka była po kolejnym etapie modernizacji i nastąpiło zapotrzebowanie na specjalistów z wyższym wykształceniem, którzy potrafiliby sprostać wyzwaniom nowoczesnej techniki, która pojawiła się w nowych maszynach i urządzeniach.

Trzeba powiedzieć, że Fabryka przyciągała absolwentów nowoczesnością stosowanych rozwiązań w systemach sterowania napędów elektrycznych, automatyką i elektroniką. Młodzi inżynierowie bardzo szybko adaptowali się osiągając samodzielność w pracy jak również rozwijali się podnosząc poziom swojej wiedzy inżynierskiej osiągając tym samym wysoki poziom kwalifikacji zawodowych. Na początku lat osiemdziesiątych wzrosło zapotrzebowanie na świad-

czenie usług na rynkach zagranicznych. Specjaliści FK Załom dali się również poznać na tym rynku świadcząc usługi serwisowe dla takich potentatów wśród firm produkujących maszyny i urządzenia dla przemysłu produkcji kabli i przewodów jak: Nokia – Maillefer, Niehoff, MAG. Usługi te świadczone w fabrykach w wielu krajach świata takich jak: Hiszpania, Maroko, Szwajcaria, Niemcy, Włochy, Turcja, Iran, Indie, Tajlandia, Indonezja, Chiny, Tajwan, Liban, Syria, Egipt. Obok usług związanych z montażem i uruchamianiem maszyn w powyższych firmach specjaliści FK Załom byli angażowani także do świadczenia okresowych usług w zakresie utrzymania ruchu całych fabryk kabli w Iraku i Libii.

Można stwierdzić, że przyczynili się oni do eksportu polskiej myśli technicznej, której korzenie sięgają do Wydziału Elektrycznego Politechniki Szczecińskiej.

W działalności eksportu myśli technicznej zaangażowani byli i są tacy specjaliści (absolwenci WE PS) jak: Leszek Szczepanowski (1979), Bogdan Durkiewicz (1979), Wiesław Kurek (1979), Kazimierz Koczan (1978), Wojciech Nowak (1977), Janusz Stróżewski (1969), Zbigniew Wójcik (1975), Piotr Żebiałowicz (1982), a także absolwenci Wydziału Elektrycznego Politechniki Poznańskiej Jerzy Strugielski 1980 r., Jerzy Jankowski 1980 r., którzy współpracowali z kolegami absolwentami Politechniki Szczecińskiej, wśród których do najlepszych specjalistów zalicza się Leszek Szczepanowski.

Zmiany i przekształcenia własnościowe

Przechodząca od początku lat dziewięćdziesiątych przez okres trudności finansowych Fabryka Kabli Załom została w dniu 22 grudnia 1993 roku jednoosobową Spółką Skarbu Państwa przygotowaną do prywatyzacji.

Od 1994 roku Fabryka Kabli Załom S.A. stała się spółką akcyjną z udziałem kapitału firm i instytucji wymienionych w tabeli 4.1.10.

TABELA 4.1.10 Struktura kapitału

Udziałowcy	Struktura kapitału	
	Kwota mln PLZ	Udział w %
ELEKTRIM S.A.	236 001,2	41,05
KGHM S.A. w Lubinie	148 301,9	25,79
Bank Gdański S.A.	107 000,0	18,61
Skarb Państwa	59 482,5	10,35
ZACHEM Bydgoszcz	24 183,1	4,21
R a z e m	574 968,7	100,00

Akcje Skarbu Państwa, stanowiące 8,3% kapitału, to jest 47 586 mln PLZ przeznaczono dla pracowników. W okresie od 1994 roku ELEKTRIM S.A. znacznie zwiększył swoje udziały: z 41,05% w 1994 roku do 78,8% na przełomie lat 1997/1998.

Profil produkcji po 1994 roku nie uległ zmianie. Fabryka w dalszym ciągu była znaczącym producentem przewodów elektroenergetycznych do układania na stałe oraz do odbiorników ruchomych i przenośnych, przewodów nawojowych, przewodów niez izolowanych do linii elektroenergetycznych, kabli i przewodów górniczych oraz kabli okrętowych.

W latach 1994–1997 Fabryka Kabli Załom osiągała wyniki ekonomiczne podane w tabeli 4.1.11.

TABELA 4.1.11 Wyniki ekonomiczne w latach 1994–1997

(w mln PLN)	Przychód	Zysk brutto %	Zysk netto %	Zatrudnienie
1994	176,8	5,1	2,4	1575
1995	353,6	12,3	8,8	1561
1996	343,8	22,8	14,0	1574
1997	442,8	24,8	16,8	1586

Fabryka Kabli Załom S.A. w latach 1994–1997 konsekwentnie utrzymywała najwyższą pozycję wśród polskich kablowni jeśli chodzi o wolumen eksportu, którego udział w produkcji sprzedanej wynosił w tym okresie około 50%.

Pod względem eksportu FK Załom plasowała się w latach 1994–1997 w grupie 20 największych eksporterów polskiego przemysłu przetwórczego. Oferta Fabryki, zwłaszcza na eksport, była rozszerzana. W tym celu wszystkie prace badawczo-rozwojowe Fabryka prowadziła we własnym zakresie, w nowoczesnie wyposażonych laboratoriach.

17 lutego 1999 roku działania ELEKTRIMU doprowadziły do konsolidacji w holdingu ELEKTRIM Kable S. A. trzech kablowni: Bydgoskiej Fabryki Kabli, Fabryki Kabli Ożarów i Fabryki Kabli Załom.

Nowy etap rozwoju

W 2002 roku TELE-FONIKA KFK S.A. przejęła pakiet większościowy ELEKTRIM Kable S.A., wraz ze znajdującą się w jego strukturze Fabryką Kabli Załom. 9 czerwca 2003 roku nastąpiło połączenie obu grup kablowych pod nazwą TELE-FONIKA Kable S.A. Fabryki Kabli wchodzące w skład nowej grupy kapitałowej utraciły osobowość prawną stając się Zakładami Produkcyjnymi. Od tego momentu Fabryka Kabli Załom przyjęła nazwę Zakład Szczecin.

Nowy podmiot gospodarczy TELE-FONIKA Kable S.A. rozpoczęła proces restrukturyzacji kładąc nacisk na specjalizację produktową zakładów, organizację pracy, strukturę zatrudnienia i inwestycje zmierzające do likwidacji tzw. „wąskich gardeł” produkcyjnych.

W Grupie TELE-FONIKA Zakład Szczecin specjalizuje się w produkcji przewodów emaliowanych miedzianych i aluminiowych oraz przewodów i kabli na napięcie do 1 kV. Na szczególną uwagę zasługują przewody ognioodporne i bezhalogenowe oraz kable i przewody okrętowe.

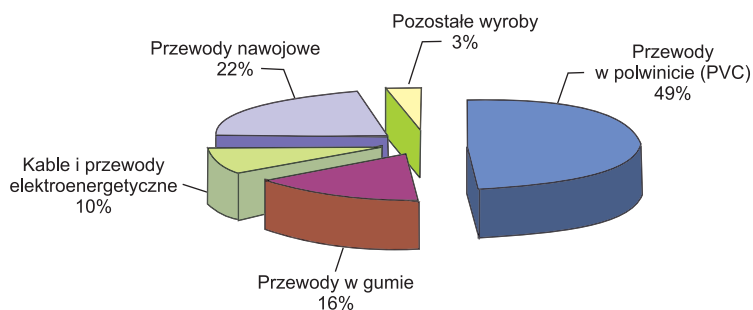
W przypadku Zakładu Szczecin likwidacja tzw. „wąskich gardeł” produkcyjnych dotyczyła głównie dwóch obszarów: konfekcjonowania przewodów budowlanych oraz produkcji drutów nawojowych emaliowanych. Pierwszy projekt zwiększył wydajność w konfekcjonowaniu przewodów na eksport. W tym celu zakupiono włoskie automatyczne szpularko-pakowaczki, które umożliwiły podwojenie produkcji przewodów na rynki eksportowe.

Drugi projekt umożliwił 20% wzrost w skali roku mocy wytwórczych drutów nawojowych. Zakupiono trzy najnowszej generacji poziome piece emalierskie firmy MAG o wysokiej jakości i wydajności oraz niskiej emisji substancji szkodliwych dla otoczenia.

W roku 2002 w ramach projektu „Restrukturyzacja Grupy TELE-FONIKA” zainstalowano maszyny pochodzące z Fabryki Kabli Ożarów. Umożliwiły one zwiększenie produkcji kabli pancerzonych na rynek brytyjski.

Zakład Szczecin jest największym producentem w Polsce przewodów emaliowanych. Zakres produkcji obejmuje średnice przewodów od 0,05 mm do 5,0 mm, w bardzo szerokiej gamie asortymentowej tj. w pojedynczej, podwójnej i potrójnej izolacji, pracujących w temperaturze od 155 do 200°C. Tak szeroki zakres asortymentu jest możliwy dzięki wykorzystaniu bardzo nowoczesnych i wysokowydajnych urządzeń technologicznych (pieców emalierskich).

Produkowane w Zakładzie Szczecin przewody emaliowane wykorzystywane są do produkcji transformatorów i różnego rodzaju cewek w przemyśle elektrotechnicznym. Ze względu na ich bardzo wysoką jakość, zaspokajają one potrzeby w najbardziej wymagających segmentach rynku tj. w przemyśle motoryzacyjnym oraz RTV.

Ryc. 4.1.50 Procentowa struktura produkowanych wyrobów

Zakład Szczecin jest wiodącym producentem kabli okrętowych bezhalogenowych i ognioodpornych dostarczanych do wszystkich stoczni w Polsce. Systematycznie rozwija się eksport tych kabli na rynki dalekowschodnie. W 2006 roku zrealizowano pierwszą dostawę kabli okrętowych na rynek australijski.

Zakład jako pierwszy w Polsce uruchomił produkcję oraz uzyskał aprobatę na kable bezhalogenowe ognioodporne, zachowujące swoje funkcje w wa-

runkach pożaru przez określony czas (30 lub 90 min). Stosuje się je do zasilania oświetlenia awaryjnego, sygnalizacji przeciwpożarowej, sterowania zraszaczy oraz innych instalacjach, które związane są z ratowaniem życia w przypadku pożaru.

Zakład Szczecin jest również wiodącym producentem przewodów giętkich ogólnego przeznaczenia w izolacji i powłoce polwinitowej do najprzeróżniejszych zastosowań poczynając od przedłużaczy i okablowania pralek kończąc na przewodach do hełmów górniczych.

W 2006 roku pracowało w Zakładzie Szczecin 815 osób, w tym 251 kobiet. Zakład zajmuje powierzchnię około 50 hektarów.

4.1.5

Zakłady Kablowe TELE-FONIKA s.c. obecnie Zakład Myślenice

*(Zakłady Kablowe TELE-FONIKA spółka cywilna;
Zakłady Kablowe TELE-FONIKA S.A.)*

Ryc. 4.1.51 TELE-FONIKA Kable S.A. Zakład Myślenice

Spółkę cywilną TELE-FONIKA utworzyli w 1992 roku Panowie: Bogusław Cui-piał, Zbigniew Urban, Stanisław Ziętek i Stanisław Wachowski, którzy stano-wili od tej pory jej zarząd. Kapitał zakładowy firmy wynosił wówczas 310 000 PLZ.

Firma powstała 7 kwietnia 1992 roku w Myślenicach jako Zakłady Kablowe TELE-FONIKA spółka cywilna. Swoją działalność rozpoczęła na terenie obiektu przy ul. Drogowców dawniej funkcjonującego jako Techniczna Obsługa Samo-chodów. Początki były trudne zważywszy, że park maszynowy był przestarzały, a „doświadczenie kablowe” zatrudnionych ludzi było niewielkie. Zakład pro-dukował najprostsze parowe kabelki telekomunikacyjne. A były to czasy gwał-townego rozwoju telekomunikacji w Polsce. Na skutek nowych regulacji praw-nych jak „grzyby po deszczu” powstawały wiejskie, gminne, osiedlowe „Spo-łeczne Komitety Telefonizacji”, które własnym sumptem, robiły projekty, za-mawiały kable i realizowały inwestycje. Powstało dotychczas nieznanne potęż-ne zapotrzebowanie na kable telekomunikacyjne. Jedyny wówczas monopoli-sta na rynku krajowym – Fabryka Kabli Ożarów nie był w stanie zaspokoić ro-nącego popytu.